

Program för landsbygdsutveckling

Enköpings kommun 2023–2026

**ENKÖPINGS
KOMMUN**

Dokumenttyp: Program

Beslutad av: Kommunfullmäktige, 2024-03-12, § 44

Ansvarig funktion: Avdelningen för ledningsstöd

Ersätter: Uppgift finns ej

Gäller för: Enköpings kommun

Gäller fr.o.m.: 2024-03-12

Gäller t.o.m.: 2026-12-31

Ärendenummer: KS2022/166

Tillgänglig version: KS2026/398

Datum: 2023-11-09

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Bo, leva och verka.....	5
1.1.1	Vad menas med landsbygd?	5
1.1.2	Enköpings landsbygd i siffror	6
1.2	Övergripande mål för utveckling av Enköpings landsbygd ...	6
1.3	Landsbygdsprogrammets syfte	7
1.4	Programmets genomförande	7
2	Bo.....	8
2.1	Hållbar livsmiljö	8
2.1.1	Verka för hållbar infrastruktur och mobilitet	8
2.1.2	Fiberutbyggnad och digitala tjänster	9
2.1.3	Utvecklad kommersiell och kommunal service	9
2.1.4	Möjliggöra för kvarboende och utveckling i de mindre orterna och på landsbygderna.....	10
2.2	Självständigt liv.....	10
2.2.1	Verka för stärkt folkhälsa	10
2.2.2	Trygg social miljö	11
2.2.3	Vård i närmiljö	11
3	Leva	12
3.1	Samverkan, demokrati och delaktighet.....	12
3.1.1	Kontinuerlig dialog för hållbart samhällsbyggande och demokratisk delaktighet .	12
3.1.2	Skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart engagemang	12
3.1.3	Öka kommunens synlighet på landsbygderna och i orterna	13
3.2	Gemenskap och upplevelser	13
3.2.1	Utveckla mötesplatser för levande bygder	13
3.2.2	Främja lokal delaktighet i kultur- och friluftsliv	14
3.2.3	Upplevelse genom landsbygdens friluftsliv- och kulturliv.....	15
4	Verka	16

4.1	Näringsliv och arbetsmarknad	16
4.1.1	Stärka långsiktiga förutsättningar för näringslivsutveckling på landsbygderna	16
4.1.2	En växande besöksnäring	17
4.1.3	Främja utvecklingen av hållbart lantbruk	17
4.1.4	Ökad upphandling med lokala näringslivet	18
4.2	Utbildning och kompetensförsörjning	19
4.2.1	Attraktiva förskolor och skolor i landsbygderna ...	19
4.2.2	Vuxenutbildningen och folkbildningen för ett livslångt lärande	19
5	Genomförande	20

1 Inledning

1.1 Bo, leva och verka

Enköpings kommun har en starkt växande befolkning. Kommunen befinner sig i en intensiv utvecklingsfas med fler bostäder, kommunal service och infrastruktur som byggs ut i kommunens centralort och i kransorterna. Befolkningen växer emellertid även i landsbygderna och en positiv utveckling av landsbygderna är en hörnsten för en hållbar utveckling i hela kommunen.

Landsbygderna har inom sig väldigt stora variationer i befolknings-tätheten och för att garantera en stark landsbygdsutveckling i hela kommunen är det viktigt att belysa kommunens olika åtgärder som stärker landsbygdsutvecklingen och strategiskt samordna dessa insatser. Det är även viktigt att belysa hur utvecklingen i landsbygden kan gynna tätorten och tvärtom. Av denna orsak fick kommunlednings-förvaltningen under hösten 2021 i uppdrag att beskriva strategiska åtgärder som är viktiga för landsbygdsutveckling inom de sex övergripande uppgifterna kommunen har definierat i kommunfullmäktiges långsiktiga plan. En remissversion togs fram och de föreslagna åtgärderna i remissversionen förankrades internt med samtliga förvaltningar. Därefter har näringslivsavdelningen genomfört dialoger med olika landsbygdsintressenter och förslaget frikopplades också från kommunfullmäktiges gamla långsiktiga plan, vilket syns bland annat i programmets nuvarande struktur. På basis av dessa dialoger har remissversionen omarbetats och förslaget till landsbygds-programmet har fått en ny struktur med fokus på devisen "Bo, leva och verka".

1.1.1 Vad menas med landsbygd?

Det finns ingen entydig definition av landsbygd. Två drag kan dock sägas särskilja landsbygden från städer och tätorter. Dels den utmärkande fysiska miljön karaktäriserad av natur- och kulturlandskap och dels glesheten med långa avstånd och sämre tillgänglighet.

I SCB:s statistiska definition är "landsbygd" allt det som inte är tätorter, där gränsen för tätort är 200 invånare. Problemet med denna definition är att ingen av kommunens kransorter skulle betraktas som landsbygd och således skulle dessa orter inte heller omfattas av det här

programmet. Kransorterna är viktiga noder för den omkringliggande landsbygden och därför är det viktigt att dessa områden blir föremål för det här programmet. Av denna orsak ingår även kransorterna i det strategiska arbetet för landsbygdsutveckling. Detta betyder att kommunens alla delar förutom centralorten är att betrakta som landsbygd. På så sätt synliggörs centralortens särställning och kransorternas nära koppling till landsbygdsutvecklingen. Oavsett definition kvarstår faktum att "landsbygden" som begrepp representerar en stor variation av miljömässiga, ekonomiska och sociala förhållanden. Skillnaderna finns inte bara mellan stad och land utan också mellan kransorterna samt mellan kransorten och dess omland.

1.1.2 Enköpings landsbygd i siffror

Per 31 december 2022 hade Enköpings kommun en befolkningsmängd på närmare 48 000 personer. I centralorten bor cirka 26 000 invånare och således består landsbygden av cirka 22 000 personer, varav i kransorterna Fjärdhundra, Grillby, Örsundsbro, Hummelsta, Lillkyrka och Skolsta bor totalt cirka 6 000 invånare.

1.2 Övergripande mål för utveckling av Enköpings landsbygd

FN:s medlemsländer har beslutat om en gemensam agenda, Agenda 2030, som innehåller 17 mål för ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. I Uppsala län ska Agenda 2030 och hållbar utveckling fungera vägledande för det regionala utvecklingsarbetet. Genom att följa Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län säkerställs det i Enköpings kommun att utvecklingsarbetet sker i linje med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Utöver detta är Enköping även genom projektet "Viable Cities" en av föregångsstäder i Europa som satsar på att bli klimatneutrala 2030.

Kommunens översiktsplan är under framtagande och blickar fram mot 2040. Ett av de viktigaste konstateranden i översiktsplanen är att centralorten kommer att växa och att kransorterna tillsammans med landsbygden har en viktig roll i att stärka hållbar utvecklingen framöver. I översiktsplanen kommer områden för nya bostäder och verksamheter pekats ut i kransorterna. Detta underlättar för utvecklingen i dessa områden och omland. I översiktsplanen lyfts också hur landsbygden används som resurs ur ett ekonomiskt, socialt och hållbart perspektiv

samt hur engagemanget i lokalsamhället har en avgörande roll i hela kommunens bärkraft.

1.3 Landsbygdsprogrammets syfte

Landsbygdsprogrammets huvudsakliga syfte är att skapa en formell struktur för kommunens nämndövergripande arbete med landsbygdsutveckling, tydliggöra kommunens vilja och rådighet i dessa frågor samt visa vart fokus ska vara. Landsbygdsprogrammet konkretiserar vad som är särskilt viktigt ur ett landsbygdsperspektiv i kommunens andra övergripande dokument. Översiktsplanen är det viktigaste av dessa dokument. Landsbygdsprogrammet bygger också på kommunala strategiska program, såsom det idrottspolitiska programmet, kulturpolitiska programmet och näringslivsprogrammet. Även regionala dokument och mål är relevanta för att strategisk utveckling ska ske, såsom Regional utvecklingsstrategi. Landsbygdsprogrammet visar hur vi ska arbeta med frågorna i kommunen och översiktsplanen anger de övergripande målen.

Programmet syftar även till att stimulera samordningen av kommunens egna verksamheter och kommunägda bolag, samt samverkan mellan kommun, ideella organisationer och det privata näringslivet. Målsättningen är att det leder till ett systematiskt arbete som främjar en livskraftig och hållbar landsbygd som i sin tur förbättrar hela kommunens beredskap inför olika samhällsutmaningar.

1.4 Programmets genomförande

Landsbygdsprogrammet visar på kommunens viljeinriktning för hur kommunen tillsammans med andra aktörer ska arbeta för en hållbar och sammanhållen samhällsutveckling på landsbygderna. Programmet gäller för kommunens nämnder och kommunens helägda bolag.

2 Bo

Enköpings kommun ska erbjuda en hög livskvalitet för sina invånare och vara en trygg plats att växa upp, leva och åldras på. Alla kommunens invånare ska kunna känna sig hemma i kommunen, och att de är betydelsefulla för Enköpings utveckling. Närheten till service, natur och kultur bidrar till en stimulerande vardag. Det kommunala arbetet genomsyras av de nationella och regionala folkhälsomålen vilket gör att en god folkhälsa uppnås i ett brett perspektiv.

2.1 Hållbar livsmiljö

2.1.1 Verka för hållbar infrastruktur och mobilitet

Möjligheter att bo på landsbygden är inte bara beroende av ett attraktivt boende och sysselsättning i bygden utan också av bra vägar, cykelvägar och kommunikationer. Kommunen arbetar för att trafikplanering för landsbygden behöver samlas utifrån ett helhetsperspektiv, inklusive sociala, säkerhets- och miljömässiga aspekter för att stärka alternativ.

Vägarna är nödvändiga passager för flertalet trafikanter, som kan ha svårt att hitta alternativ. Det är därför viktigt att ta hänsyn till vägens framkomlighet samt hur vi kan skapa trafiksäkrare miljöer på landsbygden. En väl fungerande kollektivtrafik ger goda möjligheter att nyttjas för pendling till arbete samt för att nå besöksmål och nödvändig service. Till detta hör utvecklingen av infartsparkeringar på viktiga trafikknutpunkter för att ge möjlighet att ställa bilen och åka klimatsmart delar av sträckorna även i landsbygden.

En god och pålitlig infrastruktur är avgörande för boende och utbildningsverksamhet på landsbygden, men också för näringslivets utveckling och lokala jobb. Kommunen behöver i dialog med regionen verka för förbättrad hållbar mobilitet genom kollektivtrafik i vissa stråk och tider av dygnet, öka antalet cykelvägar, utveckla laddinfrastruktur, uppmuntra former av samåkning samt uppmuntra beteendeförändringar för ökat hållbart resande. För att samordna turer bör kommunen se över möjligheten att utveckla kombinerad skolskjuts med verksamhetsresor i högre grad.

Landsbygdsvägarnas kvalitet och bärighet är avgörande för framkomlighet, säkra passager vid väg, trafiksäkra busshållplatser och möjlighet till rörelsefrihet. Många av landsbygdsvägarna är idag inte dimensionerade för stora och tunga fordon eller den trafikmängd som kan uppstå. Kommunen ska arbeta systematiskt för en utveckling av väghållarskapet, påtala förbättringsåtgärder vid det statliga vägnätet för Trafikverket och Region Uppsala och samarbeta med enskilda väghållare.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden

2.1.2 Fiberutbyggnad och digitala tjänster

Den digitala utvecklingen har bidragit till att distansarbete, handel och service stärker landsbygdernas attraktionskraft. För att bidra till att landsbygderna är konkurrenskraftiga miljöer för invånare, näringsliv och besökare är det viktigt att fiberutbyggnaden färdigställs i hela kommunen. Detta är viktigt för att landsbygdsborna ska få likvärdig möjlighet till information, kommunikation och service och för alla åldrar. För det andra behöver kvalitén på telekommunikation och bredband säkerställas och utvecklas så att den svarar upp till samhällets, näringslivets och enskilda människors behov. Kommunen behöver tillsammans med andra aktörer verka för bredband i kommunens alla delar färdigställs.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen

2.1.3 Utvecklad kommersiell och kommunal service

En serviceutveckling bör ske i dialog med lokalsamhället. För att servicen ska bli så bra som möjligt krävs samarbete och planering både mellan olika offentliga förvaltningar och tillsammans med ideella och privata aktörer. Kommersiell service har stor potential att öka attraktionskraften i kommunens mindre orter och bidra till att viktig samhällsservice tillgängliggörs nära för fler. I den övergripande planeringen ska servicenoder erbjuda goda förutsättningar för kommunal och kommersiell service såsom skola, affär, mötesplats, idrottsanläggningar m.m., som kommer sin omgivande landsbygd till gagn. Dessa servicenoder kan även förstärka den sociala samvaron på landsbygden. Utöver servicenoderna kan samverkan bidra till att service erbjuds där ideella och kommersiella aktörers verksamhet redan utgör

mötesplatser. Kommunen arbetar ständigt för att nå samverka med olika aktörer och tillgängliggöra service med fortsatt god kvalitet utifrån lokala behov. Kommunen visar på framtidsutsikterna vad gäller service som kommer att finnas på både kort- och lång sikt eftersom nivån och formen av service varierar inom kommunen.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

2.1.4 Möjliggöra för kvarboende och utveckling i de mindre orterna och på landsbygderna

För Enköpings kommun är det viktigt att det ska finnas attraktiva boendeformer i hela kommunen som utgår från de behov som finns i olika faser i livet. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att kvarboende inte enbart är en fråga för den äldre befolkningen på landsbygderna utan även exempelvis för unga, separerade med gemensam vårdnad eller möjligt generationsboende. Av denna orsak behövs ett bostadsförsörjningsprogram som främjar flyttkedjor genom att skapa förutsättningar för varierande bostadsbestånd. För att möjliggöra för befolkningen att kunna bo kvar i livets alla skeden har ett nytt bostadsförsörjningsprogram antagits våren 2023.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Miljö- och byggnadsnämnden, Vård- och omsorgsnämnden

2.2 Självständigt liv

2.2.1 Verka för stärkt folkhälsa

God hälsa är enligt globala målen en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Människors hälsa påverkas av ekonomiska, ekologiska och sociala faktorer. Investeringar i hälsa genom förebyggande insatser och modern och effektiv vård för alla är därför en viktig uppgift för kommunen som bör komma landsbygderna till gagn. En levande landsbygdsmiljö skapar trygghet och stimulerar till engagemang. Samhällsplanering som bidrar till ett hållbart samhälle och främjar god hälsa och tillgänglighet är viktigt, likaså att kommunen stödjer insatser och investeringar som bidrar till förbättrad folkhälsa på landsbygderna. Informationsinsatser, mobila lösningar eller samverkansstöd för att

främja insatser genom civilsamhället kan utgöra viktiga steg för stärkt folkhälsa.

Berörd nämnd: Alla nämnder.

2.2.2 Trygg social miljö

Landsbygden ska vara en trygg plats att bo och verka på. Civilsamhällets bidrag till att skapa en trygg social miljö för alla åldrar är viktig. Föreningar med exempelvis folkbildningsverksamhet kan vara ett bra verktyg för att både stimulera till engagemang, skapa möten och trygghet. Socialtjänst ska med sin kunskap och kompetens vara en självklar och tillgänglig del i människors vardag för både barn och vuxna. Möjlighet att få kunskap om insatser för beredskap inför kriser och olyckor kan vara viktiga insatser för att skapa trygghet. Att kommunen och polisen har en bra dialog om brottsförebyggande arbete för landsbygderna är också en viktig insats för boende och näringsliv.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Vård- och omsorgsnämnden, Socialnämnden, Upplevelsenämnden

2.2.3 Vård i närmiljö

Att kunna få vård i hemmet kan vara en viktig del för att fler kan bo i landsbygder, oavsett ålder eller funktion. Samverkan med Region Uppsala kan stärkas för att skapa vård i hemmet som ökar självständigheten. Ett exempel på detta är planen för "Effektiv och Nära vård, Region Uppsala", där länets kommuner och andra aktörer samverkar för att utveckla en ny vårdstruktur som är designad utifrån människors behov. Ett av målområdena heter "Nära" och innebär att kommunen och Regionen tillsammans ska arbeta mot att vården i allt större utsträckning skall ges i det egna hemmet och att det skall finnas närmottagningar där människor bor för att öka tillgängligheten till vården. För att möjliggöra detta krävs exempelvis digitala hjälpmedel som i sin tur kräver ett utbyggt och säkert bredband i alla delar av kommunen. Med digitala verktyg där vård och omsorg kan möta kunder befinner sig minskar tidsåtgång för personal men också transporter vilket bidrar till en minskad belastning på miljön. I samverkan med samlingslokaler finns också möjlighet att hitta former för att vård kan ske nära hemmet.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Vård- och omsorgsnämnden

3 Leva

I Enköping är delaktighet och inflytande viktiga grundstenar för en god samhällsutveckling. Det lokala engagemanget är centralt för att skapa en utveckling som bygger utifrån lokala behov och lösningar, i samspel med de målsättningar som finns på kommunal och regional nivå. Det ska vara möjligt för den som lever i kommunen att engagera sig.

3.1 Samverkan, demokrati och delaktighet

3.1.1 Kontinuerlig dialog för hållbart samhällsbyggande och demokratisk delaktighet

Det är nödvändigt att ta tillvara på kunskapen och det lokala engagemanget som finns för bygdens utveckling. Basen för detta engagemang är ett rikt kultur- och föreningsliv och aktiva dialoger som arbetar under demokratiska och jämställda former. Medborgarna måste ges ökad delaktighet i demokratiska processer och i samhällsplaneringen. Framförallt behöver samhällsbyggnadsprocessen underlätta för att medborgaren tidigt kan delta i processen för att skapa tillit och förankring. Genom en ökad dialog med politiker, tjänstepersoner och invånare skapas förståelse och en ökad helhetssyn på samhällsutvecklingen. Former för ökat medborgarinflytande i samhällsplaneringen bör utvecklas på ett sätt som upplevs meningsfullt för dialogens alla parter. Exempelvis kan lokala utvecklingsplaner för bygdeutveckling i samverkan med lokalsamhällets aktörer utgöra viktiga underlag för kommunens och civilsamhällets gemensamma arbete.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

3.1.2 Skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart engagemang

Kommunen kan verka som en katalysator för civilsamhällets engagemang. Kommunen ska arbeta aktivt för att tillvara ta detta engagemang genom att hitta former för idéburet offentligt partnerskap i syfte att ta tillvara på idéburna samhällslösningar. Kommunen är mån

om civilsamhället och företagare och ser betydelsen av att stödja nästa generation att utvecklas till samhällsledare inom respektive sektor. Kommunen sprider genom sina kanaler, såsom hemsida och servicefunktioner, kunskap om bland annat finansieringsmöjligheter och utbildningar. Genom tydlig samordning internt och i partnerskap såsom Leader Mälardalen skapar kommunen hållbara och tydliga sätt för samhället att engagera sig på i samhällsutveckling. Kommunen strävar efter att möjliggöra delaktighet på lika villkor i livets olika skeden, där unga utgör en viktig grupp för riktade insatser.

Berörda nämnder: Kommunstyrelsen, Upplevelsenämnden

3.1.3 Öka kommunens synlighet på landsbygderna och i orterna

Det finns ett behov av att kommunen samverkar med lokalsamhällets aktörer och att avståndet mellan medborgare och beslutsfattare minskar. Minskat avstånd ökar tilltron till demokratiska systemet och de beslut som tas. Kommunen är idag fysiskt representerad på landsbygden genom omsorgsverksamhet, skolor och bibliotek på landsbygderna. Kommunens fysiska närvaro ska stärkas i dialoger, i olika skeenden av processer och utvecklingsarbete. Det kan ske genom att skapa plattformar för möten och dialog, aktivt jobba för att sprida kommunens arbetsplatser och insatser i kommunen. För att nå så många som möjligt med informations- och kommunikationsinsatser samt stärka kommunens närvaro i varje kommundel kan lokala evenemang samt möjliga arbetshubbar utgöra lämpliga mötesplatser. Kommunen använder i den mån det är möjligt sina lokaler som språngbräda för att vara delaktiga i den lokala utvecklingen och stärka föreningslivet och nätverkande. Samnyttjandet av lokaler skapar en identitet och bidrar till sociala mötesplatser.

Berörda nämnder: Alla kommunens nämnder

3.2 Gemenskap och upplevelser

3.2.1 Utveckla mötesplatser för levande bygder

Naturliga mötesplatser och lokala träffpunkter bidrar till minskad utsatthet och känsla av ensamhet. Mötesplatser utgör också viktiga

platser för utveckling av tillit, gemenskap och delaktighet i lokal utveckling. Vid skapandet av mötesplatser, lekplatser, och utveckling av lokaler är det viktigt att lyssna in lokalsamhällets behov för hållbar utveckling som finns.

Allmänna samlingslokaler är viktiga som naturliga mötesplatser för invånarna för att uppleva kultur, eget skapande och för kulturella möten. Många samlingslokaler och mötesplatser drivs av föreningar. Ofta utgör dessa nav i områden där kommunala lokaler inte finns att tillgå och kan utgöra viktiga servicepunkter för aktiviteter och tjänster i lokalsamhället, samt vid krisberedskap. Kommunen bör ha en tydlig plan för hur samlingslokalerna kan stärka lokal utveckling.

Samnyttjande av lokaler är en nödvändighet och något som kommunen ska främja och samverka med mötesplatser är en möjlighet för att bidra till kommunala målsättningar inom exempelvis social hållbarhet, bildning, folkhälsa och kulturliv. En hållbar utveckling av våra hallar och anläggningar för idrott, motion och friluftsliv är en förutsättning för organiserade och spontana aktiviteter. Fortsatt satsning på att anläggningarna hålls i gott skick genom framtagna underhållsplaner och regelbunden närvaro av personal.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Tekniska nämnden

3.2.2 Främja lokal delaktighet i kultur- och friluftsliv

Enköpings landsbygd skall präglas av ett varierat landskap med stora biologiska och kulturhistoriska värden som är tillgängligt och möjliggör friluftsliv och turism samtidigt som kultur- och naturvärden bevaras och utvecklas. Kommunen ska stärka sitt arbete för att stötta civilsamhällets roll för gemenskap och upplevelser, och aktivt verka för att kulturaktiviteter ges möjlighet att utföras i hela kommunen. Kommunen uppmuntrar och stödjer föreningar i ansökningar till Leaderprojekt som möjlighet för landsbygdsutveckling och öka civilsamhällets bidrag till lokalt samhällsliv.

De goda möjligheterna att utöva friluftsliv och uppleva ett lokalt kulturliv är ett strategiskt viktigt område för Enköpings kommun både med tanke på besöksnäring men också för utökning av kommunens egna invånarnas sociala välbefinnande. Av denna orsak ska kommunen i markplaneringen tillsammans med lokalsamhället bevara attraktiva natur- och kulturlandskap

och göra dem tillgängliga med kollektivtrafik samt se till att det finns goda parkeringsmöjligheter. Kommunen skapar samverkan med markägare, företagare och föreningar för långsiktigt tillgängliggörande av naturområden.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

3.2.3 Upplevelse genom landsbygdens friluftsliv och kulturliv

Enköping har en rik tillgång på natur och kulturhistoriskt landskap. Inom kommunen finns vandringsleder, kulturhistorisk bebyggelse, tillgång till Mälarens stränder och vatten samt områden viktiga för fågelliv och fiske. Kommunen verkar för att kulturhistoria och besöksmål i högre grad synliggörs i landskapet, och att besöksområden kan upplevas på land och via vatten. Strandlinjen längs Mälaren är en tydlig del av kommunens platsvarumärke. Kommunen bör tillvarata och planera för den möjlighet som besöksutveckling, friluftsliv och rikare kulturliv längs Mälaren kan bidra till. Fler ordnade badplatser och plats för angöring bidrar både till boende och besökares upplevelse av Mälaren och bör successivt utvecklas.

Möjlighet att utöva kultur- och friluftsliv på jämlika grunder skapas genom att människor, oberoende av individuella förutsättningar, kan ta sig till och runt i naturområden. Kommunen har en viktig roll i att verka för att underlätta för invånare och besökare att kunna ta sig kollektivt till besöksmål och mellan besöksmål. Vid samhällsplanering och markanvändning tas hänsyn till behov och tillgång till friluftsliv och ett natur- och kulturlandskap.

Berörd nämnd: Upplevelsenämnden, Miljö- och byggnadsnämnden, Tekniska nämnden

4 Verka

Enköping kommun har en stark entreprenörsanda och ett växande näringsliv i hela kommunen. Enköping är och ska vara en kommun som erbjuder varierade sysselsättningsmöjligheter och ett rikt och varierat näringsliv även på landsbygderna. Möjlighet till utbildningsmöjligheter på olika nivåer bidrar alla till det livslånga lärandet.

4.1 Näringsliv och arbetsmarknad

4.1.1 Stärka långsiktiga förutsättningar för näringslivsutveckling på landsbygderna

Kommunen skapar långsiktiga förutsättningar för näringslivsutvecklingen inom flera områden. Det är viktigt att beakta de olika villkoren för företagande i tätorten respektive landsbygden. Det geografiska läget i gles- och landsbygden medför längre avstånd till kunder och leverantörer. Längre avstånd försvårar även arbetspendling. Som motpol till detta innebär den digitala utvecklingen större möjligheter att verka och distansarbeta från landsbygd. Den fysiska planeringen är viktig för att skapa förutsättningar för etablering och tillväxt av näringsliv i kransorterna och omgivande landsbygd. Hänsyn till framkomlighet för lantbruksfordon ska vara en del av planeringen. Kommunen verkar för förbättrad infrastruktur och logistik för produkter, transporter och energi och för att attrahera arbetskraft till näringslivet i hela kommunen.

Kommunen främjar ett företagsvänligt klimat och god näringslivsutveckling, skapar dialog med företagare i hela kommunen om förutsättningar för att stärka näringslivsutvecklingen. Ett gott bemötande, en rättssäker hantering, effektiv handläggning och rätt kompetens är viktiga områden där kommunen kontinuerligt mäter företagets nöjdhet. Hög tillgänglighet och rätt information är andra parametrar av stor betydelse för kommunens ambition inom service och myndighetsutövning, enligt principen det ska vara lätt att göra rätt och utifrån gott servicebemötande. Kommunen bör också dela information och kunskap genom plattformar där näringsliv och tjänstemän möts för rådgivning.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

4.1.2 En växande besöksnäring

En styrka för Enköping är vår levande landsbygd med en växande besöksnäring, där en femtedel av kommunens företag verkar inom de gröna näringarna med stor potential att utveckla hela kedjan "från jord till bord". Besöksnäringen utgör en viktig del av att skapa lokala jobb, intäkter, god livsmiljö, upplevelser för besökare och invånare och är en del av kommunens platsvarumärke som en landsbygdskommun. En växande besöksnäring är också ett regionalt mål. En ökad besöksnäring ställer krav på fungerande service, planering av trafik- och friluftsinfrastruktur.

Kommunen samarbetar med lokala nätverk inom destination och lokala näringsidkare inom besöksnäring för att tillsammans stärka marknadsföring av kommunen, event vid lokala besöksmål och platsvarumärket. Kommunen driver idag en digital plattform för besöksnäring genom Besökskartan som visar besöksmål och bidrar till områdets platsvarumärke. Kommunen undersöker hur kartan kan utvecklas vidare.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Upplevelsenämnden

4.1.3 Främja utvecklingen av hållbart lantbruk

Enköpings kommun har goda förutsättningar för en hållbar livsmedelsproduktion med närhet till slutkonsument. Kommunen arbetar för att främja insatser som kan stärka lokal handel av närproducerade livsmedel. Lantbrukets möjligheter att hantera utmaningar, såsom klimatförändringar, omställning till förnybar energi och sprida kunskap inom forskning är en viktig insats för livsmedelsproducenterna. Inom Mälardalen finns ett flertal universitet med forskning inom grön innovation och gröna näringarna. Kommunen främjar samarbete mellan forskning och praktik.

Ekosystemtjänsterna är en grundförutsättning för landsbygdsnäringarna. Kommunen arbetar för att stötta initiativ och sprider kunskap som bidrar till att ekosystemtjänster stötts långsiktigt, exempelvis initiativ till vattenvårdande och vattenhushållande åtgärder. Vattenmiljöer ska vara av god kvalitet som främjar biologisk mångfald och som bidrar till vattenrening. Att fortsätta stötta lantbrukare med vattenvårdsåtgärder

genom Lova-projekt är därför ett viktigt verktyg i kommunens vattenarbete.

Jordbruksmark är en ändlig resurs med ett högt värde för samhällsutveckling och livsmedelsproduktion för kommande generationer. I en växande kommun skapas konkurrens om markresurserna för att tillgodose behov av bostäder, infrastruktur och samhällsutveckling, samtidigt som lokal matproduktion är en viktig del av hållbart samhälle och livsmedelsförsörjning. Kommunens intention är att så långt det är möjligt skydda brukningsvärd jordbruksmark. I enlighet med miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen, Tekniska nämnden, Miljö- och byggnadsnämnden

4.1.4 Ökad upphandling med lokala näringslivet

Enköpings kommuns näringsliv utgörs av till stor del av småföretagare inom bredd av branscher. För att uppnå en sund konkurrens är det viktigt att små och medelstora företags möjlighet att konkurrera om offentliga kontrakt tas till vara. Kommunen ska sprida kunskap och ge tydlighet om hur lokala företagare kan delta i upphandlingsprocessen.

Kommunen verkar för att möjliggöra lokalt producerad mat i en offentlig måltid i enlighet med lagen om offentlig upphandling. Att kommunen främjar att lokala livsmedel upphandlas är en viktig insats för att stärka livsmedelskedjan och bidra till att skapa en bredd i förädlingsbranscher. Genom att stärka lokala livsmedelssystemet bidrar kommunen till en ökad livsmedelsförsörjningsgrad inom kommunen.

Berörd nämnd: Kommunstyrelsen

4.2 Utbildning och kompetensförsörjning

4.2.1 Attraktiva förskolor och skolor i landsbygderna

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för en likvärdig utbildning och att undervisningen sker med hög kvalitet oavsett var i kommunen skolan finns. Skolorna i landsbygderna utgör också en viktig del av en fungerande vardag för boende och verkande i kommunen. Därför är det viktigt att kommunen gör väl avvägda underhållsplaner för befintliga grundskolor och förskolor för att skapa långsiktighet i verksamhet och ekonomi. Kommunen bör också kommunicera vilka fördelar som skolorna på landsbygderna kan erbjuda. Planerna innebär också att titta på hur bostadsförsörjning, trafikplanering och utemiljöer kan bidra till att stärka underlaget långsiktigt.

Berörd nämnd: Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Tekniska nämnden

4.2.2 Vuxenutbildningen och folkbildningen för ett livslångt lärande

Kommunens vuxenutbildningar innebär en viktig möjlighet att skapa inkludering för grupper som står långt från arbetsmarknaden, vill utbilda sig inom kommunen eller vill omskola sig. Folkbildningen utgör en viktig aktör på landsbygderna och bidrar till att utveckla nya kunskaper som individ och för att inhämta kunskaper lokalt i bygderna som bidrar till samhällsutveckling och kulturliv. Kommunen samverkar med näringsliv och föreningsliv på landsbygderna för att stötta med viktiga utbildningsinsatser.

Berörd nämnd: Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, Upplevelsenämnden

5 Genomförande

Varje nämnd, förvaltning och styrelse ska inom ramen för budgetarbete och verksamhetsplan beskriva mål och aktiviteter för programmets genomförande. Arbetet ska årligen sammanfattas i nämndens verksamhetsberättelse och i kommunens årsredovisning. Varje ansvarig nämnd ansvarar för att finna lämpliga lösningar vid ett eventuellt utökat resursbehov.

Kommunstyrelsen har ett övergripande samordnings-, initiativ- och uppföljningsansvar för att detta program processleds och efterföljs. Kommunstyrelsen har också ett eget nämndansvar för de frågor som enligt kommunstyrelsens reglemente tillhör till kommunstyrelsens ansvarsområde.